

31.03.2016

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

The logo for Mattilsynet, featuring a red rectangular background with the word "Mattilsynet" in white text. Above the text are several stylized, overlapping circles in shades of green and yellow.

RAPPORT

Nasjonalt tilsynsprosjekt 2015

TILSYN MED MATKONTAKTMATERIALER

del av det nordiske prosjektet

Innholdsfortegnelse

Mattilsynets nasjonale tilsynsprosjekter	4
Sammendrag	5
Kapittel 1: Bakgrunn og gjennomføring	7
1.1. Bakgrunn	7
1.2. Målsetning	8
1.3. Organisering	8
1.4. Regelverksgrunnlag	9
1.5. Gjennomføring	10
Kapittel 2: Resultater	11
2.1. Antall inspeksjoner og antall produkter vurdert	11
2.2. Kunnskap om regelverket	14
2.3. System for sporbarhet	14
2.4. Samsvarserklæringer	14
2.5. Analyseresultater	20
Kapittel 3: Vurdering av resultater	20
3.1. Samsvarserklæringer	21
3.2. Innhold av ftalater i matkontaktmaterialer	22
Kapittel 4: Forvaltningsmessig oppfølging	23
Kapittel 5: Konklusjon	23
Vedlegg	25

Mattilsynets nasjonale tilsynsprosjekter

Et tilsynsprosjekt er et tidsavgrenset prosjekt hvor virksomhetenes etterlevelse av regelverket innen en bransje eller et fagtema kontrolleres. Tilsynet er koordinert tids- og innholdsmessig. Mattilsynet får inn nyttig informasjon om tilstanden på området gjennom tilsynsprosjektene. Det gis opplæring til inspektørene om gjennomføring av tilsynet og eventuell virkemiddelbruk. Tilsynet i et prosjekt kan være både inspeksjoner, revisjoner og prøvetaking.

Et tilsynsprosjekt kan bruke ulike virkemidler for å stimulere virksomhetene til etterlevelse av regelverket. Dette kan for eksempel være gjennom informasjonsarbeid og samarbeid med bransjeorganisasjoner og andre myndigheter.

Prosjektene kan være nasjonale, gjelde for hele landet og involvere alle eller de fleste av Mattilsynets regioner. De kan også være regionale/lokale og gjennomføres da i begrensede deler av landet.

De nasjonale tilsynsprosjektene styres av Mattilsynets hovedkontor. Planleggingen og gjennomføringen av prosjektene er som hovedregel delegert til et regionkontor med regiondirektøren som prosjektansvarlig. Regiondirektøren utpeker en prosjektleder som oppretter en prosjektgruppe. Prosjektgruppen har det daglige ansvaret for gjennomføring av prosjektet.

Fra 01.02.2015 er Mattilsynet omorganisert. Tilsynet har gått fra tre til to forvaltningsnivåer og har nå ett hovedkontor, fem regioner og 32 avdelinger.

Siden dette prosjektets planlegging, praktiske gjennomføring og rapportering foregikk før omorganiseringen av Mattilsynet, refererer vi i denne rapporten til tidligere organisasjon der det var ett hovedkontor, åtte regioner og 54 distriktskontor.

Sammendrag

Bakgrunn

Matkontaktmaterialer blir brukt i alle trinn i matproduksjonskjeden og kan være en kilde til forurensning fordi kjemiske stoffer kan overføres til maten. EFTAs overvåkingsorgan (ESA) avdekket ved ESA-inspeksjon i 2012, mangler i Mattilsynets prioriteringer i forhold til tilsyn med produksjon, import og bruk av matkontaktmaterialer. Prosjektet som presenteres her, er et av flere tiltak for å følge opp manglene påpekt av ESA.

Målsetning

Målet med prosjektet har vært å øke kunnskapen om både regelverket og fagområdet i virksomhetene og internt i Mattilsynet. Gjennom koordinert tilsyn skal vi oppnå bedre regelverksetterlevelse og en mer enhetlig forvaltningsmessig oppfølging av virksomhetene enn tidligere.

Organisering

Prosjektet har vært en del av et felles Nordisk prosjekt med samme tema (se vedlegg 1, pkt 1). Planleggingen startet i 2013, tilsynet ble gjennomført i 2014 og oppsummering og rapport ble utarbeidet i 2015. Prosjektet har omfattet et begrenset antall inspektører som har utført inspeksjoner i et begrenset antall virksomheter. Et moderat omfang ble vurdert å være mest effektivt ved oppstart av tilsyn på dette området. Dette fordi det er et forholdsvis nytt fagområde for inspektørene, samtidig som regelverket er relativt komplisert.

Regelverk

Regelverket for matkontaktmaterialer, forskrift om materialer og gjenstander som kan komme i kontakt med næringsmidler, er omfattende og har stor variasjon i detaljeringsgrad avhengig av materiale. Dette prosjektet har omfattet matkontaktmaterialer i plast fordi disse materialene er regulert i en egen forordning med høy detaljeringsgrad (forordning (EU) nr 10/2011 (plastforordningen)). Et slikt regelverk gjør det enklere å føre tilsyn med etterlevelsen av kravene på området, uten at det forutsettes at inspektørene er fageksperter. I regelverket er et av kravene at matkontaktmaterialene skal følges av en samsvarserklæring som skal bekrefte at materialet er produsert i samsvar med krav i regelverket og er trygt i bruk. Erklæringen skal også gi brukeren tilstrekkelig informasjon for å sikre riktig bruk.

Gjennomføring

Mattilsynet har gjennomført inspeksjoner hos produsenter og importører av matkontaktmaterialer. Inspektørene har kontrollert samsvarserklæringer og vurdert virksomhetenes kjennskap til aktuelt regelverk og deres system for sporbarhet. De har også tatt ut prøver av et utvalg av matkontaktmaterialer. Disse prøvene er undersøkt for innhold av plastmykgjørere (tilsetningsstoff) av typen ftalater. Resultatene fra inspeksjonene og analysene er rapportert til prosjektgruppa og sammenstilt i denne rapporten.

Resultater

I alt er 33 virksomheter inspisert. Av disse utgjør importører av matkontaktmaterialer to tredjedeler. Dette omfatter både import (dvs samhandel) fra land innen EU/EØS og import fra tredjeland. Kina var det tredjelandet det ble importert flest matkontaktmaterialer fra.

Totalt ble 53 matkontaktmaterialer vurdert. Av disse var vel en fjerdedel produsert i Norge og resten importert. De importerte materialene var enten produsert i EU/EØS (24) eller i tredjeland (15).

Samsvarserklæringer kunne framlegges for tre fjerdedeler av matkontaktmaterialene. Det var i hovedsak de importerte materialene som ikke hadde samsvarserklæring (12 av 39). Bare en av 14 matkontaktmaterialer produsert i Norge manglet samsvarserklæring.

Nivået på kunnskap om regelverket var dårligst hos importørene. Det var indikasjoner på en sammenheng mellom manglende kunnskap hos virksomheten og fravær av samsvarserklæring.

Kvaliteten på informasjonen som ble gitt i samsvarserklæringene, var gjennomgående ikke tilfredsstillende. Bare 11 (28 %) av totalt 40 ble vurdert å gi god nok informasjon om matkontaktmaterialet. Tilsvarende resultat fra Danmark i det nordiske prosjektet, er til sammenligning 81 % tilfredsstillende av totalt 31, der for øvrig alle matkontaktmaterialene hadde samsvarserklæring.

Utilstrekkelig informasjon i samsvarserklæringen om migrasjon av stoffer fra matkontaktmaterialet til maten og informasjon om tilsetningsstoffer i matkontaktmaterialet som kan ha en teknologisk funksjon i maten (Dual Use Additives), er hovedårsaken til det dårlige resultatet. Denne type informasjon er viktig for brukeren av matkontaktmaterialet å få, men samtidig vanskelig å gi for produsenten, som på denne måten vil kunne gi fra seg konfidensiell informasjon.

Beslutning om hva som er tilstrekkelig informasjon, er bygget på EUs veileder til plastforordningen og avgjørelsen i klagesaksbehandlingen av et vedtak gitt som oppfølging av en av inspeksjonene i prosjektet. I tillegg benyttet inspektørene utkast til en ny, nordisk veileder for samsvarserklæringer og dokumentasjon. Denne veilederen er nå ferdigstilt og tilgjengelig for alle på Nordisk Ministerråd sine sider.

Analysene foretatt av 11 matkontaktmaterialer, viste at det ble funnet ftalater i sju materialer. Materialene dette gjelder, er enten trukket fra markedet, eller det har blitt gitt pålegg om at de ikke kan brukes til visse typer næringsmidler. Prøvene som ble analysert, ble tatt ut på mistanke med bakgrunn av type plast (myk PVC-plast) og tidligere analyser utført i Danmark. Resultatene i Norge bekreftet de danske funnene.

Konklusjon

Prosjektet har hatt et begrenset omfang. Resultatene som presenteres, må sees i lys av dette. Vi mener likevel at de gir en god indikasjon på hvilke utfordringer bransjen har. For å oppnå ønsket effekt av det nasjonale tilsynsprosjektet, er det nødvendig å fortsette arbeidet med å øke kompetansen om regelverket og fagområdet både hos virksomhetene og Mattilsynet. Fortsatt tilsyn med matkontaktmaterialer i alle ledd i matproduksjonskjeden, i tillegg til tilsyn med produsenter og importører av matkontaktmaterialer, er nødvendig. God styring og kontroll tidlig i leverandørkjeden, er minst like viktig som å sikre riktig bruk av det ferdige materialet. At tilsyn har en effekt, bekreftes av den store forskjellen i resultatene fra Norge og Danmark (jf rapport fra Nordisk prosjekt, se link i vedlegg 1, pkt 1a).

Kapittel 1: Bakgrunn og gjennomføring

1.1. Bakgrunn

Matkontaktmaterialer er materialer og gjenstander som er i kontakt med mat, er ment å komme i kontakt med mat, eller med rimelig grunn kan forventes å komme i kontakt med mat. Eksempler på matkontaktmaterialer er emballasje, servise og produksjonsutstyr. Utviklingen i Norge er at det er færre som produserer matkontaktmaterialer, mens importen fra andre land øker.

Matkontaktmaterialer blir brukt i alle trinn i matproduksjonskjeden og kan derfor være en kilde til forurensning da kjemiske stoffer kan overføres til maten. EFTAs overvåkingsorgan (ESA) avdekket ved ESA-inspeksjon i 2012, mangler i Mattilsynets prioriteringer i forhold til tilsyn med virksomhetenes produksjon, import og bruk av matkontaktmaterialer. Dette var en synliggjøring av at det generelt var lite kunnskap om både fagområdet, regelverket og status i virksomhetene blant Mattilsynets inspektører. Prosjektet som presenteres her, er et av flere tiltak for å øke kunnskapen om matkontaktmaterialer, både hos virksomhetene og hos Mattilsynets tilsynspersonell. I tillegg er det en overordnet målsetning for Mattilsynet å ha fokus på områder som kan påvirke mattryggheten. Å føre tilsyn med matkontaktmaterialer er et viktig risikoreducerende tiltak for å sikre at mat som omsettes til forbruker er trygg.

Regelverket for matkontaktmaterialer er omfattende og har stor variasjon i detaljeringsgrad avhengig av type materiale. Plastmaterialer er regulert i en egen EU-forordning med høy detaljeringsgrad og ble derfor valgt som tema for tilsynsprosjektet. I plastforordningen er det blant annet et krav om at alle plastmaterialer skal følges av en erklæring som gir brukeren tilstrekkelig informasjon for riktig bruk (samsvarserklæring). Inspektørene har i det nasjonale tilsynsprosjektet kontrollert disse samsvarserklæringene hos produsenter og importører av matkontaktmaterialer.

Noen av stoffene som brukes ved produksjon av plastmaterialer kan være helseskadelige om de overføres til maten. For eksempel er ftalater en gruppe stoffer som tidligere ble mye brukt, spesielt i PVC (polyvinylklorid), for å gjøre plasten myk. I dag har vi strenge grenseverdier for disse stoffene. Dette fordi disse stoffene kan gi skader på fosterutvikling og reproduksjon ved langvarig overskridelse av tolerabelt daglig inntak (TDI). TDI sier noe om hvor mye et menneske kan få i seg daglig av et stoff gjennom et helt liv uten at det medfører helseskade. For å se om denne type mykgjørere fortsatt er i bruk, og om de i så fall overholder grenseverdiene, inkluderte prosjektet et prøveuttak av myke plastmaterialer for analyse av ftalater. Prøveuttaket var rettet mot produkter der det erfaringsmessig tidligere er gjort funn av ftalater.

Siden alle de nordiske landene, med unntak av Danmark og Finland, er i tilsvarende situasjon som Norge når det gjelder tilsyn med matkontaktmaterialer, bevilget Nordisk Ministerråd midler til et nordisk prosjekt knyttet til matkontaktmaterialer. Det nasjonale tilsynsprosjektet har gjennomført Norges del av det nordiske tilsynsprosjektet.

1.2. Målsetning

Målene for prosjektet er delt i effektmål og resultatmål. Effektmålene er det vi ønsker å oppnå etter prosjektperioden og resultatmålene er det vi ønsker å oppnå i selve prosjektperioden.

Effektmålet for det nasjonale prosjektet (og det nordiske prosjektet) er:

- For myndigheter og virksomheter: Bedre kunnskap om regelverket og bedre kompetanse om fagområdet
- For virksomhetene: Bedre regelverksetterlevelse
- For myndighetene: Mer lik vurdering av hva som er god regelverksetterlevelse når det gjelder samsvarserklæringer og underlagsdokumentasjon som skal følge matkontaktmaterialene

Resultatmålene for den nasjonale delen av det nordiske prosjektet var:

- Gjennomføre tilsyn med samsvarserklæringer i 25 virksomheter som driver med produksjon og/eller import av matkontaktmaterialer
- Vurdere samsvarserklæringer for 1-2 matkontaktmaterialer i hver virksomhet
- Vurdere underlagsdokumentasjon for 5 matkontaktmaterialer totalt
- Analysere et tilsvarende antall (5) matkontaktmaterialer for innhold av plastmykgjørere
- Skrive rapport med oppsummering av resultatene fra inspeksjonene

1.3. Organisering

Det nasjonale prosjektet er en del av det nordiske prosjektet på matkontaktmaterialer og tilsyn med samsvarserklæringer 2013-15. Ansvar for å lede og organisere det nordiske prosjektet er lagt til Norge. For å få mest mulig effektiv bruk av ressursene, er lederen av det nordiske prosjektet også leder av det nasjonale prosjektet. I tillegg inngår to av medlemmene i den nordiske prosjektgruppen i den nasjonale prosjektgruppen.

Det nasjonale tilsynsprosjektet:

Prosjekteier:

Kristina Landsverk, Hovedkontoret (t.o.m. 31.01.2015)

Ole Fjetland, Hovedkontoret (ny fra 01.02.2015)

Prosjektansvarlig:

Liv Engravslia, Region Buskerud, Vestfold og Telemark (t.o.m. 31.01.2015)
Wenche Aamodt Furuseth, Region Øst (fra 01.02.2015)

Prosjektleder:

Ågot Li, Distriktskontoret i Drammen

Prosjektgruppe:

Julie Tesdal Håland, Hovedkontoret
Signe Sem, Regionkontoret for Buskerud, Vestfold og Telemark
Linda Borgersen Holst, Distriktskontoret i Drammen
Sidsel Sæbøe, Distriktskontoret i Vestfold
Wenche Kolvik, Distriktskontoret for Asker, Bærum og Oslo
Ingrid Røine, Hovedkontoret (til 31.01.2015)
Ingunn Haavi Finstad, Hovedkontoret (til 01.10.2014)
Arild S. Johannessen, Hovedkontoret (fra 01.04.2015)

Styringsgruppe:

Fordi det nasjonale prosjektet er en del av det nordiske tilsynsprosjektet styrt av Nordisk ministerråd, har ikke prosjektet hatt egen styringsgruppe utover Styrings- og dialogmøtet i Mattilsynet.

Referansegruppe:

Prosjektet har ikke hatt en fast referansegruppe, men har gjennom prosjektperioden vært i kontakt med flere bransjeaktører. Både ved kontakt med bransjeorganisasjoner og ved deltakelse på messer, seminarer og møter der bransjen har vært til stede.

1.4. Regelverksgrunnlag

Mattilsynets inspektører har i dette prosjektet ført tilsyn etter følgende regelverk:

- Lov av 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet (matloven)
- Forskrift 22. desember 2008 nr. 1621 om offentlig kontroll med etterlevelse av regelverk om fôrvarer, næringsmidler og helse og velferd hos dyr (kontrollforskriften) som blant annet gjennomfører
 - forordning (EF) nr. 882/2004 om offentlig kontroll for å sikre at fôrvare- og næringsmiddelregelverket samt bestemmelsene om dyrs helse og velferd overholdes (kontrollforordningen)
- Forskrift 21. desember 1993 nr. 1381 om materialer og gjenstander i kontakt med næringsmidler (matkontaktforskriften) som blant annet gjennomfører
 - forordning (EF) nr. 1935/2004 om materialer og gjenstander i kontakt med næringsmidler (rammeforordningen)
 - forordning (EF) nr. 2023/2006 om god produksjonspraksis for materialer og gjenstander i kontakt med næringsmidler (GMP-forordningen)

- forordning (EU) nr. 10/2011 om plastmaterialer og plastgjenstander som er bestemt å komme i kontakt med næringsmidler (Plastforordningen)

Matkontaktforskriften gjennomfører forordningene nevnt her, i tillegg til flere andre forordninger. Det er rammeforordningen (EF) nr. 1935/2004 og plastforordningen (EU) nr. 10/2011 som har vært sentrale i gjennomføringen av dette prosjektet.

Kravet om samsvarserklæring finner vi i matkontaktforskriften § 4. Her er det krav om at alle typer av matkontaktmaterialer følges av en samsvarserklæring. Det særskilte kravet om samsvarserklæring for plastmaterialer er å finne i artikkel 15 i plastforordningen. I vedlegg IV til denne forordningen er det beskrevet hvilken informasjon som skal gis i samsvarserklæringen.

Reglene for bruk av ftalater (mykgjørere) i plast framgår av tabell 1 i vedlegg 1 til plastforordningen. En sammenstilling av bestemmelsene knyttet til de ulike ftalatenes er laget av Fødevarerstyrelsen og er å finne i vedlegg 3.

1.5. Gjennomføring

Det nordiske tilsynsprosjektet startet opp i mars 2013, mens oppstarten av det nasjonale prosjektet var først i desember 2013. Gjennomføringen av det nasjonale prosjektet var avhengig av beslutninger gjort i det nordiske prosjektet.

Med bakgrunn i hvor i landet vi var kjent med at det var produsenter og importører av matkontaktmaterialer, ble bare inspektører i fem av de åtte av Mattilsynets regioner med i dette prosjektet. Dette var region Trøndelag, Møre og Romsdal (nå region Midt), region Hordaland, Sogn og Fjordane (nå del av region Sør-Vest), region Rogaland og Agder (nå del av region Sør-Vest), region Buskerud Vestfold og Telemark (nå del av region Øst) og region Oslo, Østfold og Akershus (nå region Stor-Oslo).

Følgende aktiviteter involverte disse fem regionene:

- **10. januar 2014:** Regionene meldte inn aktuelle virksomheter
- **17. – 19. mars 2014:** Inspektørene deltok i felles nordisk opplæringssamling i Lund, Sverige
- **Mars 2014:** Utsendelse av informasjonsskriv til alle aktuelle virksomheter
- **24. april 2014:** Oppstartssamling på video for alle inspektørene
- **Mai – november (01.05. – 30.11.2014):** Inspeksjoner hos produsenter og/eller importører av matkontaktmaterialer i plast
 - Fortløpende rapportering fra inspektørene av resultater ved hjelp av QuestBack i tillegg til innlegging i MATS i tilsynsperioden
- **15. desember 2014:** Siste frist for rapportering i QuestBack
- **Januar/februar 2015:** Intern evaluering ved bruk av QuestBack
- **20. april 2015:** Informasjon og evalueringssamling på video for alle inspektørene

Det ble utarbeidet prosjektveileder og sjekklister på norsk. Sjekkpunktene framgår av vedlegg 4. I tillegg var det en forutsetning at utkast til «Nordic checklist – declarations of compliance and supporting documentation» skulle brukes ved gjennomføringen av tilsynet (se vedlegg 1, pkt. 1b).

I forkant av inspeksjonene ble det sendt ut et informasjonsskriv til virksomheter som var aktuelle å føre tilsyn med (vedlegg 2). Her ble det gitt informasjon om prosjektet i tillegg til generell informasjon om kravene i aktuelt regelverk.

Tilsynet ble gjennomført som inspeksjoner. Det ble vurdert som viktig å møte ansvarlig for virksomheten, og inspeksjonene ble derfor avtalt på forhånd. Inspektørene meldte enten fra om hvilke matkontaktmaterialer som var utvalgt for dokumentkontroll få dager før inspeksjonene eller de tok dem ut først under tilsynet. Tilsynsrapporter med eventuell forvaltningsmessig oppfølging ble sendt virksomhetene etter tilsynet. Resultatene ble i tillegg rapportert elektronisk til prosjektgruppa ved bruk av QuestBack. Det ble sendt en rapport for hvert matkontaktmateriale.

Kapittel 2: Resultater

Dette prosjektet er det første av Mattilsynets tilsynsprosjekter som har vært rettet spesifikt mot matkontaktmaterialer. Regelverket på området er omfattende og til dels krevende å ha oversikt over. I tillegg er fagområdet stort og komplekst. De fleste av inspektørene har ført lite tilsyn med matkontaktmaterialer og få var derfor kjent med området fra tidligere. Et av målene med prosjektet var å øke kompetansen både hos virksomhetene og hos inspektørene, både om regelverket og om fagområdet. De fleste inspektørene, som deltok i prosjektet, var derfor med på felles opplæring for alle de nordiske landene. Siden det å føre tilsyn med produsenter og importører av matkontaktmaterialer ikke har vært prioritert i Mattilsynet og dermed nytt for inspektørene, ble det valgt å føre tilsyn med relativt få virksomheter og å involvere et begrenset antall inspektører i dette første prosjektet.

2.1. Antall inspeksjoner og antall produkter vurdert

Det ble gjennomført inspeksjoner i 33 virksomheter. Av disse var 11 produsenter av matkontaktmaterialer i plast og 23 var importører av matkontaktmaterialer i plast. Når det i rapporten her refereres til fordeling av resultater mellom produsenter og importører, er antallet 34. Dette er fordi en av virksomhetene var med både som produsent og importør. Den teller derfor som to virksomheter i noen sammenhenger.

Import ble i dette prosjektet definert som både samhandel innen EU/EØS og import fra tredjeland. Noen av importørene var næringsmiddelvirksomheter som importerer matkontaktmaterialer til bruk i egen virksomhet. I disse var det kun forhold rundt import av matkontaktmaterialer som ble vurdert under inspeksjonen og ikke bruken av matkontaktmaterialene.

Samlet for alle inspeksjonene ble det bedt om dokumentasjon for til sammen 53 ulike matkontaktmaterialer. Dette var fordelt med 14 fra produsenter av matkontaktmaterialer og 39 fra importører. Ulike typer plastmaterialer ble valgt, men de fleste var av typene film og bokser/skåler. For oversikt over alle typer matkontaktmaterialer som ble vurdert, se tabell 1.

Tabell 1: Type og antall matkontaktmaterialer vurdert

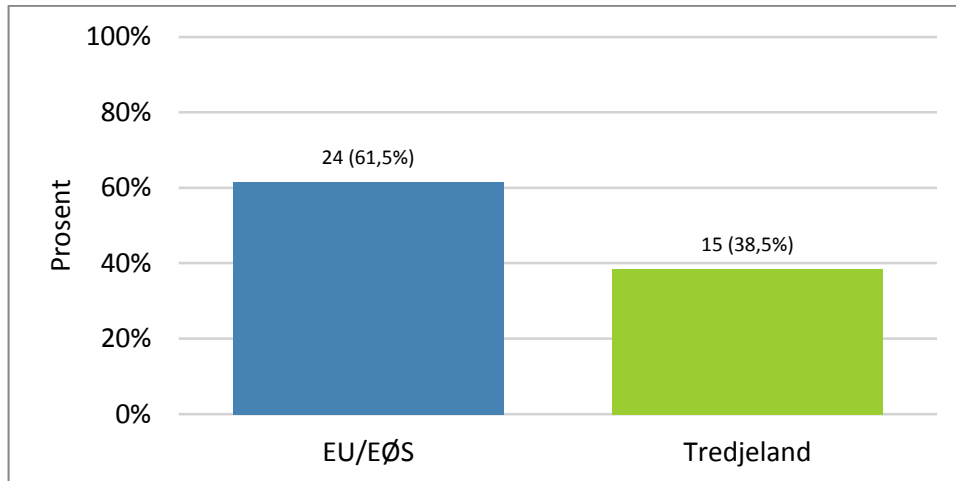
Produksjonsland	Antall
Plastfilm (inkl. «clingfilm»)	12
Plasthansker	4
Plastflasker	4
Plastbokser/skåler	20
Plastpose (kokepose)	1
Plastrør/slanger	6
Transportbånd	1
Pakninger i skrulokk	1
Plastlaminering i papirsekk	1
Kjøleelement	1
Fiskekasse («isopor»)	1
Plastlokk	1
Totalt	53

Importerte matkontaktmaterialers produksjonsland

Ved inspeksjon hos importørene ble opprinnelsen til matkontaktmaterialene registrert. Importøren er ansvarlig for at matkontaktmaterialer som tas inn til Norge er i samsvar med regelverket. Det er derfor interessant å vite om materialene er produsert i EU/EØS eller om de er produsert i et tredjeland. Er de produsert i tredjeland, er det av betydning om de er tatt inn direkte fra tredjeland eller via et annet EU/EØS land. Siden regelverket for plastmaterialer er det samme i hele EU/EØS området, skal matkontaktmaterialer i plast, som tas inn direkte fra- eller via EU/EØS, følges av en samsvarserklæring når de kommer til Norge. Dersom matkontaktmaterialene kommer direkte fra tredjeland, kan det ikke forventes at det er utstedt samsvarserklæring. I slike tilfeller er det importøren som har ansvar for å sikre at matkontaktmaterialet har samsvarserklæring og at det kan dokumenteres at matkontaktmaterialet er trygt i bruk. Det vil si at importøren enten selv må lage en samsvarserklæring eller sørge for at leverandøren gjør det, basert på underliggende dokumentasjon.

Resultatene viser at av totalt 39 matkontaktmaterialer var 24 (61,5 %) produsert i EU/EØS. Se figur 1 under.

Figur 1: Opprinnelsesland for matkontaktmaterialer importert til Norge

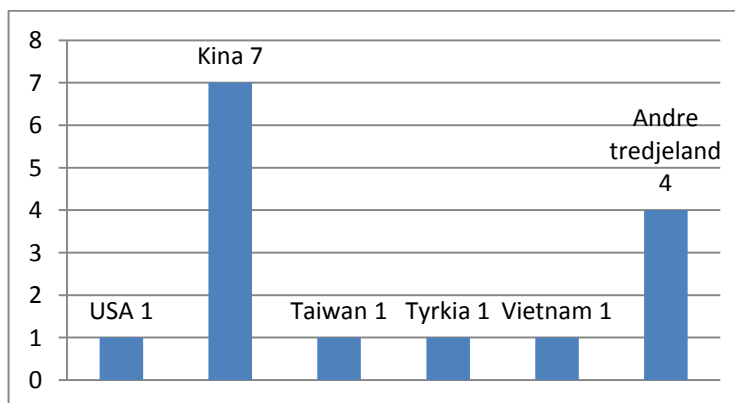
Disse 24 matkontaktmaterialene var produsert i ulike land innen EU/EØS, se tabell 2.

Tabell 2: Produksjonsland innen EU/EØS

Produksjonsland	Antall
Finland	4
Polen	4
Danmark	3
Frankrike	3
Tyskland	3
Italia	3
Sverige	2
Nederland	2
Totalt	24

De øvrige 15 matkontaktmaterialene var importert fra tredjeland (land utenfor EU/EØS). Figur 2 viser at i dette prosjektet er Kina den største tredjelandslieferandøren av matkontaktmaterialer til Norge.

Figur 2: Produksjonsland utenfor EU/EØS

Ut fra inspeksjonsrapportene, framgår det at de fleste tredjelandsproduktene ble tatt inn i Norge direkte fra tredjeland. Bare fire av de 15 vurderte matkontaktmaterialene var tatt inn via et EU-land og alle fire kom via Sverige.

2.2. Kunnskap om regelverket

Et av målene for prosjektet er bedre regelverksetterlevelse hos virksomhetene. En forutsetning for å oppnå dette, er at de ansvarlige er kjent med hvilket regelverk som skal følges. Det ble forventet at de skulle kjenne til matkontaktforskriften med den generelle rammeforordningen ((EF) nr. 1935/2004), GMP-forordningen ((EF) nr. 2023/2006 og plastforordningen ((EU) nr. 10/2011). Selv om virksomhetene på forhånd hadde fått tilsendt et informasjonsskriv med blant annet omtale av regelverket, ble det stilt spørsmål til ansvarlige i virksomheten om de kjente til hvilke regler som gjelder for matkontaktmaterialer generelt og for plast spesielt.

Av de 34 virksomhetene som ble inspisert, var det best kunnskap om regelverket hos produsentene av matkontaktmaterialer. Alle hadde god eller delvis god kunnskap. Blant importørene var det færre som hadde god kunnskap. Så mange som seks virksomheter (26 %) kjente ikke til gjeldende regelverk, til tross for informasjon om dette i forkant.

2.3. System for sporbarhet

Sporbarhet er et krav i matkontaktforskriften og framgår av artikkel 17 i rammeforordning (EF) nr. 1935/2004. Det skal være mulig å spore et matkontaktmateriale et ledd bakover og et ledd framover i distribusjonsskjeden. Dette kravet gjelder for alle typer matkontaktmaterialer.

De fleste virksomhetene hadde et godt sporbarhetssystem. Det var bare to av de inspiserte virksomhetene som var uten system for sporbarhet av produktene. Disse var begge importører av matkontaktmaterialer.

2.4. Samsvarserklæringer

Matkontaktforskriftens § 4a stiller krav om at ved omsetning i alle ledd, unntatt detaljistleddet, skal alle matkontaktmaterialer følges av en samsvarserklæring hvor det bekreftes at materialene og gjenstandene er i samsvar med forskriftskravene. Norge (og Danmark) har krav om at alle typer materialer som skal i kontakt med mat, har samsvarserklæring. I EU-regelverket (rammeforordningen) er det kun krav om samsvarserklæring for de materialene med detaljregulering, som f. eks. plast. I plastforordningen er kravet om samsvarserklæring mer detaljert og det er listet opp hvilken informasjon som skal gis i erklæringen (vedlegg IV til forordningen).

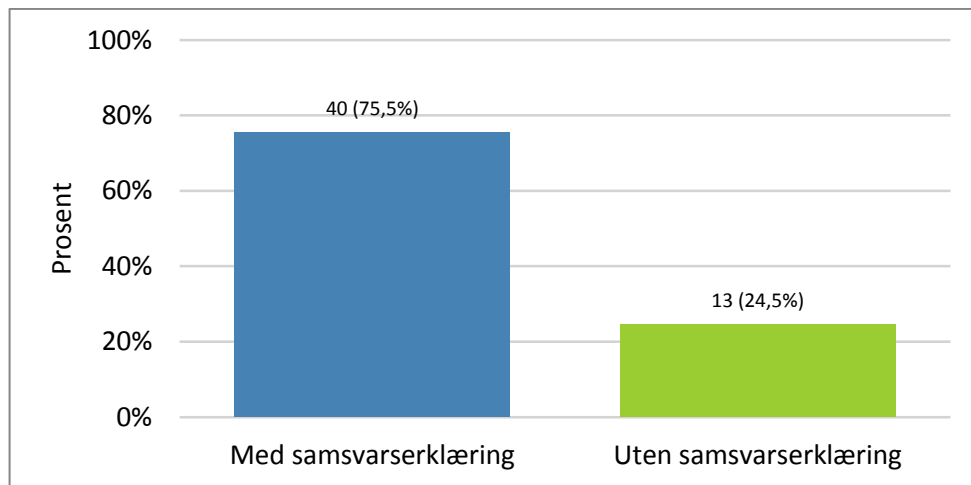
Inspektørene etterspurte samsvarserklæring for alle matkontaktmaterialene som har vært del av prosjektet. Der det forelå en samsvarserklæring, ble erklæringen vurdert ut fra den informasjonen som ble gitt i den. Det ble benyttet en sjekkliste som omfattet et utvalg av den informasjonen som kreves i plastforordningen (se vedlegg 4 i rapporten). Sjekkpunktene ble valgt ut fra hvilken informasjon som ble ansett som viktigst og som samtidig var mulig å vurdere for inspektører med

liten erfaring på området. På grunnlag av dette ble kvaliteten på samsvarserklæringen vurdert.

Antall matkontaktmaterialer med samsvarserklæring

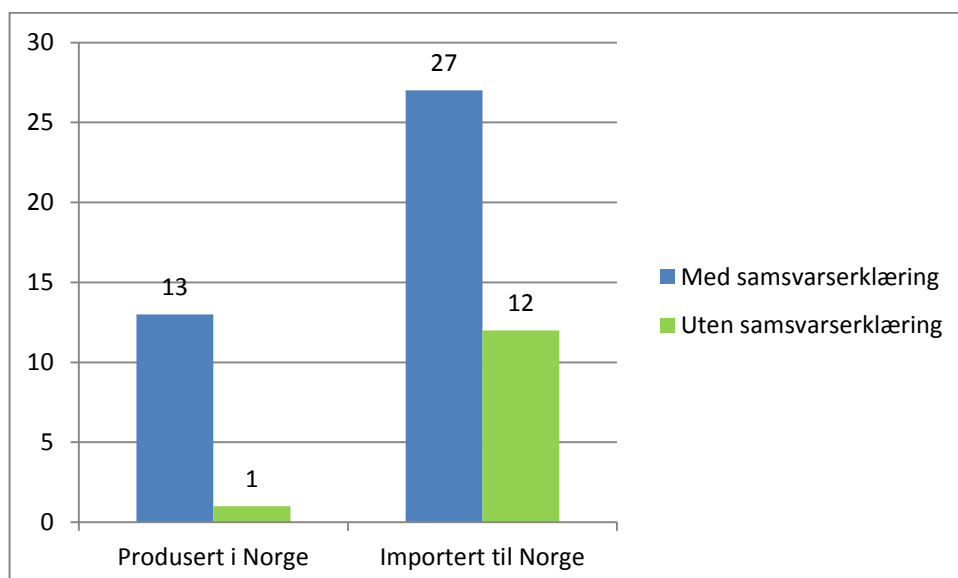
Av de 53 matkontaktmaterialene som ble vurdert i prosjektet, hadde 40 (75,5 %) en samsvarserklæring (figur 3). Til sammenligning viste resultatene fra Danmarks undersøkelser at alle matkontaktmaterialene hadde samsvarserklæring.

Figur 3: Matkontaktmaterialer med og uten samsvarserklæring

Fordeling mellom matkontaktmaterialer produsert i Norge og matkontaktmaterialer importert til Norge er illustrert i figur 4.

Figur 4: Samsvarserklæringer – fordeling mellom produserte og importerte matkontaktmaterialer

Av de 13 matkontaktmaterialene uten samsvarserklæring, var ett produsert i Norge og 12 var importert til Norge. Disse 12 fordelte seg med seks importert direkte fra tredjeland og seks importert fra- og produsert i EU/EØS. I tabell 3 vises status for kunnskap om regelverket og system for sporbarhet hos importører som ikke kunne legge fram samsvarserklæring for sine matkontaktmaterialer.

Tabell 3: Manglende samsvarserklæring, opprinnelsesland, kunnskap hos virksomheten og system for sporbarhet

Matkontaktmateriale	Opprinnelse: land i EU	Opprinnelse: tredjeland	Kunnskap	Sporbarhet
<i>Lokk til plastbrett</i>		Annet tredjeland	Nei	Nei
<i>Skål</i>		Tyrkia	Nei	Nei
<i>Film</i>	Sverige		Nei	Nei
<i>Boks</i>	Tyskland		Nei	Delvis
<i>Transportbånd</i>	Tyskland		Delvis	Delvis
<i>Flaske</i>		Kina	Delvis	Ja
<i>Lokk</i>	Italia		Nei	Ja
<i>Boks</i>		Annet tredjeland	Nei	Ja
<i>Hanske</i>		Kina	Delvis	Ja
<i>Film</i>		USA	Delvis	Ja
<i>Beger</i>	Sverige		Delvis	Ja
<i>Hanske</i>	Tyskland		Nei	Delvis

Informasjon i samsvarserklæringen

Det er krav i regelverket om at matkontaktmaterialer ikke:

- skal utgjøre en fare for menneskers helse, eller
- føre til en uakseptabel endring i næringsmidlenes sammensetning, eller
- føre til forringelse av deres organoleptiske egenskaper

Samsvarserklæringen er leverandørens erklæring overfor kunden om at disse kravene er ivaretatt. Erklæringen skal følge materialet i alle ledd fram til detaljist. Informasjonen som gis i dokumentet skal være en oppsummering av underlagsdokumentasjonen som finnes om materialet. For at samsvarserklæringen skal ha en verdi, må det være opplysninger som gjør det mulig å knytte erklæringen til materialet.

Informasjon om stoffer som kan gå over fra matkontaktmaterialet til maten, er sentrale for trygg bruk av materialet. Som nevnt over, har vi i dette prosjektet kun sjekket noe av den informasjonen som skal gis i samsvarserklæringene. Følgende forhold har vært sentrale:

- Identiteten til produsent av materialet og/eller utsteder av erklæringen
- Navn på matkontaktmaterialene erklæringen gjelder for
- Dato for utstedelse

- Bekreftelse på at materialet er produsert i samsvar med relevant regelverk
- Migrasjon (overføring) av kjemiske stoffer til næringsmidler
- Bruk av tilsetningsstoffer som kan ha virkning i næringsmidlene (dual use additives – DUA)
- Eventuelle bruksbegrensninger for matkontaktmaterialet

Identiteten til produsent og/eller utsteder av samsvarserklæringen var tilfredsstillende i de fleste av de 40 erklæringene. Det var ingen der dette manglet helt. I de ni samsvarserklæringene som bare delvis ga denne informasjonen, var åtte av dem fra importerte matkontaktmaterialer.

Navn på matkontaktmaterialet gikk godt fram i over 70 % av erklæringene. Det var imidlertid så mange som sju erklæringer der navnet eller identiteten på materialet ikke gikk klart fram. Alle disse sju tilhørte importerte matkontaktmaterialer. Seks av de sju var produsert i tredjeland, men fire av dem var tatt inn via Sverige.

Dato for utstedelse var påført alle de 40 samsvarserklæringene.

Bekreftelse på at relevant regelverk var fulgt og da med henvisning til regelverket, var med i 90% av erklæringene. Fire samsvarserklæringer hadde ingen henvisning. Disse fire var knyttet til importerte matkontaktmaterialer.

Migrasjon av kjemiske stoffer fra matkontaktmaterialet ble informert om i varierende grad. Dette er et punkt i samsvarserklæringen som er vanskelig å vurdere og som derfor har vært diskutert i forhold til hva som er god nok informasjon. På grunnlag av veiledningen som ble gitt inspektørene i prosjektet, ble bare 14 av de 40 samsvarserklæringene ansett å gi tilstrekkelig informasjon om migrasjon (tabell 4). Av disse var 13 blant de importerte matkontaktmaterialene. I så mange som 17 samsvarserklæringer ble det ikke gitt noe informasjon om migrasjon. 10 av disse gjaldt importerte matkontaktmaterialer. Bare tre av disse ble importert direkte fra et tredjeland. De øvrige var produsert i EU eller ble tatt inn fra tredjeland via EU.

Samsvarserklæringene utarbeidet for matkontaktmaterialer produsert i Norge, har i liten grad informasjon om migrasjon. Over 50 % (7 av 13) av erklæringene hadde ingen informasjon om migrasjon, fem hadde noe og bare én erklæring ble vurdert å ha tilstrekkelig informasjon (tabell 4).

Tabell 4: Informasjon om migrasjon fra matkontaktmaterialet til næringsmiddelet

Informasjon om migrasjon	Produsert i Norge	Importert/samhandlet	Total
God	1	13	14
Delvis OK	5	4	9
Ingen	7	10	17
Samlet	13	27	40

Bruk av tilsetningsstoffer - Dual Use Additives (DUA)- i matkontaktmaterialet er spesielt viktig for næringsmiddelvirksomhetene å få kjennskap til. Noen stoffer som er godkjent for bruk som tilsetningsstoff i plast, er nemlig også godkjent som tilsetningsstoff i mat. Dersom det er knyttet grenseverdier til disse

tilsetningsstoffene i næringsmidlene, må virksomheten ta hensyn til dette i sin bruk av matkontaktmaterialer. Informasjonen er imidlertid bare påkrevet når det er brukt slike tilsetningsstoffer og derfor bare relevant å vurdere når det er gitt informasjon som tilsier at DUA er en ingrediens. I de 35 tilfellene dette ble vurdert å være relevant, framgikk tilstrekkelig informasjon i 14 (40 %) av samsvarserklæringene. Like mange hadde noe informasjon, mens 7 (20 %) hadde ingen informasjon. Fordeling mellom produsert og importert er synliggjort i tabell 5.

Tabell 5: Informasjon om DUA (tilsetningsstoffer som kan ha virkning i næringsmiddelet)

Informasjon om DUA	Produsert i Norge	Importert/samhandlet	Total
<i>God</i>	2	12	14
<i>Delvis OK</i>	10	4	14
<i>Ingen</i>	0	7	7
<i>Ikke relevant</i>	1	4	5
Samlet	13	27	40

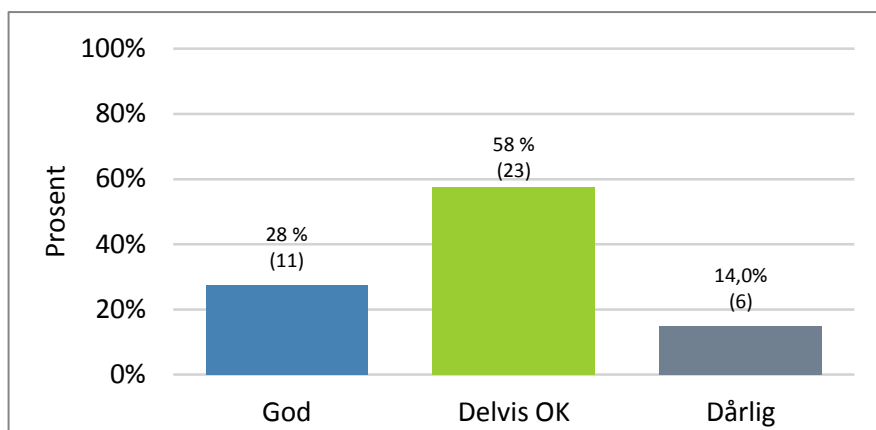
Bruksbegrensninger for matkontaktmaterialer skal oppgis hvis det er av betydning for riktig bruk. Dette kan for eksempel være hvis testingen av produktet er gjort ved spesielle tid- og temperaturforhold eller ved bruk av spesifikke næringsmiddelsimulanter. Dette må virksomheten ta hensyn til. For alle matkontaktmaterialene som hadde samsvarserklæring, ble det vurdert å være behov for å oppgi bruksbegrensninger. Det var bare fem av 40 samsvarserklæringer som ikke sa noe om begrensninger i bruken. Dette var alle materialer med opprinnelse i tredjeland. Fire av disse var tatt inn via Sverige, ett direkte fra tredjeland. Over 2/3 hadde tilfredsstillende informasjon om begrensninger i forhold til hvilket næringsmiddel det var egnet for, temperaturer ved bruk og lagring, eller forholdet mellom areal og volum brukt ved testing av materialet.

Kvaliteten på samsvarserklæringene

Ved å vurdere informasjonen som var gitt om de ulike punktene, gjorde inspektørene en helhetlig vurdering av samsvarserklæringen og satte følgende karakterer: «God», «Delvis OK» eller «Dårlig». Regelverket (plastforordningen) stiller krav om informasjon om flere forhold enn det som er vurdert i dette prosjektet. For å gjøre det mulig for inspektørene å vurdere innholdet uten å ha noe særlig erfaringsgrunnlag på fagområdet, ble sjekkpunktene valgt ut i forhold til hva som er viktigst å ha kontroll med. Samtidig skulle de gi et godt sammenligningsgrunnlag mellom de nordiske landene der tilsynserfaringen er forskjellig.

Når inspektørene har gitt karakteren «God», betyr det ikke at samsvarserklæringen er perfekt, men at den er tilstrekkelig i forhold til vurderingskriteriene som ble gitt i prosjektet. Karaktersettingen sier likevel noe om hvilke forbedringspotensialer bransjen har i forhold til enten utstedelse av egne samsvarserklæringer, eller vurdering av mottatte samsvarserklæringer.

Figur 5: Prosentvisfordeling av samsvarserklæringenes kvalitet

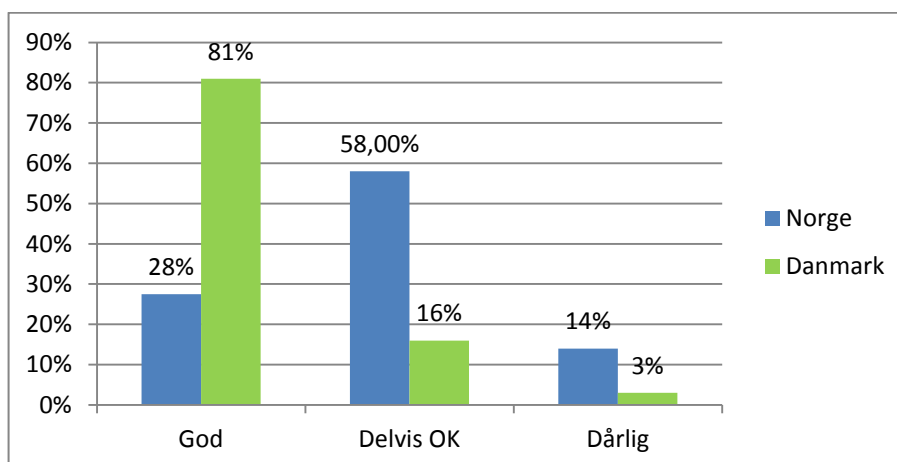
Tabell 6: Fordelingen mellom kvaliteten på samsvarserklæringer utstedt for matkontaktmaterialer produsert i Norge og importert til Norge

Samlet vurdering	Produsert i Norge	Importert/samhandlet	Total
God	2	9	11
Delvis OK	11	12	23
Dårlig	0	6	6
Samlet	13	27	40

I Norge gjennomfører vi for første gang prosjektbasert tilsyn med matkontaktmaterialer og samsvarserklæringer. Siden dette er gjort som del av et nordisk tilsynsprosjekt, er det mulig for oss å vurdere norske resultater opp mot Danmark som har ført tilsyn på området i flere år.

I figur 6 er resultatene fra Norge satt sammen med resultatene fra Danmark. I Norge ble 53 matkontaktmaterialer vurdert, 40 (75,5 %) av disse hadde samsvarserklæring. I Danmark ble 31 matkontaktmaterialer vurdert og alle (100 %) hadde samsvarserklæring. Forskjellen i kvaliteten på samsvarserklæringene illustreres i figur 6.

Figur 6: Kvaliteten på samsvarserklæringene i Norge og i Danmark.

2.5. Analyseresultater

Elleve matkontaktmaterialer ble sendt til analyse for innhold av plastmykgjørere av typen ftalater. Utvalget av prøver var ikke tilfeldig, men ble blant annet gjort på grunnlag av resultater fra undersøkelser Danmark har gjort de siste årene. Det har vist seg at ftalater har blitt brukt i flere grupper av materialer beregnet å komme i kontakt med mat. Dette gjelder blant annet transportbånd, slanger til ulike formål, hansker, plastfilm til pakking og pakninger i lokk og korker. Tabell 7 viser hvilke materialer som ble tatt ut og resultatene av analysene.

Tabell 7: Matkontaktmaterialer analysert

Matkontaktmateriale	Antall prøver	Antall med overskridelser
<i>Transportbånd</i>	1	1
<i>Hansker, engangsbruk</i>	1	1
<i>Hansker, flergangsbruk</i>	1	1
<i>Slanger</i>	6	4
<i>Skrukork/lokk</i>	1	0
<i>Plastfilm</i>	1	0
Samlet	11	7

Kapittel 3: Vurdering av resultater

Resultatmålet i forhold til omfanget av prosjektet, ble nådd. I alt ble 33 virksomheter inspisert og 53 matkontaktmaterialer vurdert. Elleve matkontaktmaterialer er analysert og dokumentasjon tilhørende disse er vurdert.

Matkontaktmaterialer og bransjen i Norge

Et lite antall aktører innenfor bransjen er ført tilsyn med i prosjektet. Vi mener likevel at vi har fått et inntrykk av noen av utfordringene virksomhetene som produserer og/eller importerer matkontaktmaterialer møter.

Dobbelt så mange importører som produsenter av matkontaktmaterialer ble inspisert. Denne fordelingen i utplukket av virksomheter, sammen med informasjon fra bransjen, indikerer at antall produsenter av matkontaktmaterialer i Norge stadig blir færre. Konkurransen fra andre land oppgis å være stor. Produksjon, som tidligere var lokalisert i Norge, er flyttet til andre land med lavere produksjonskostnader. Dette fører til at en stor andel av matkontaktmaterialene som omsettes i Norge er importerte. Konkurransen fra det internasjonale markedet gjør også at mange produsenter er tilbakeholdne med å gi detaljert informasjon i samsvarserklæringene. Dette kan være noe av årsaken til at informasjon om migrasjon av stoffer og om tilsetningsstoffer (DUA) ikke er utfyllende i samsvarserklæringene utstedt for norskproduserte matkontaktmaterialer.

Nær to tredjedeler av de importerte matkontaktmaterialene som ble vurdert i prosjektet, var produsert i EU, mens vel en tredjedel i land utenfor EU. Importørene i Norge, som står for denne importen/samhandelen, må ha

kunnskap om matkontaktmaterialene de tar inn og kjenne regelverket som gjelder for disse. Ved import av matkontaktmaterialer, er det importørens ansvar at samsvarserklæringen er på plass. Det er urovekkende at såpass mange av importørene ikke kunne legge fram samsvarserklæring for sine matkontaktmaterialer. De hadde heller ikke tilfredsstillende kunnskap om det aktuelle regelverket. Det at den største mangelen på samsvarserklæringer var knyttet til importerte matkontaktmaterialer, viser at utfordringen med å etterleve regelverket er størst ved import. Fordi regelverket er det samme i EU som i Norge når det gjelder plastmaterialer, skulle en tro at ved import fra eller via EU, skulle dokumentasjonen være på plass. Resultatene viste at dette ikke er tilfelle; utfordringen med å få samsvarserklæring så ut til å være like stor fra land i EU som ved import direkte fra tredjeland. Dette er urovekkende. Ved samhandling av varer innad i EU/EØS forutsettes det at virksomhetene følger EU-regelverket og at de blir ført tilsyn med der de holder til.

3.1. Samsvarserklæringer

Virksomhetene har et stort forbedringspotensial i å følge opp kravet om samsvarserklæring for matkontaktmaterialene. Når det i Norge kunne legges fram samsvarserklæring for bare 75 % av matkontaktmaterialene, er dette et vesentlig dårligere resultat enn gjennomsnittet på 89 % i det nordiske prosjektet. I Danmark, der myndighetene har ført tilsyn med denne bransjen i flere år, var, som tidligere beskrevet, tilsvarende resultat 100 %.

Informasjonen, som gis fra leverandør til kunde gjennom samsvarserklæringen, er viktig for å sikre trygg bruk av matkontaktmaterialet. Kvalitetsvurderingen, gjort av inspektørene, gir et inntrykk av om det gis tilstrekkelig god informasjon. Mattilsynet er ikke fornøyd med at bare 27 % av 40 framlagte erklæringer ble vurdert å gi god nok informasjon, mens flertallet ble vurdert å gi delvis tilfredsstillende informasjon. Det er gitt krav i plastforordningen om hva samsvarserklæringen skal inneholde.

Samsvarserklæringene, utstedt av produsentene i Norge, ga alle god eller delvis god informasjon. I erklæringene fra importørene var informasjonen vurdert som dårlig i seks av totalt 27 av erklæringene. Det var varierende hvilken informasjon som var mangelfull, men som vist til i kapittel 2 var det i flere tilfeller informasjon om migrasjon og DUA som manglet eller var mangelfullt oppgitt. Dette er informasjon som er av stor betydning for riktig bruk av matkontaktmaterialet.

Noe av bakgrunnen for dette resultatet, kan være at mange benytter EK-sertifikatet som virksomhetenes samsvarserklæring. Dette er et tredjepartssertifikat som utstedes av Emballasjekonvensjonen (EK) på grunnlag av dokumentasjonen som virksomheten selv legger fram om matkontaktmaterialet. Disse sertifikatene følger en fastsatt mal. Flere av samsvarserklæringene, som ble vurdert å være noe mangelfulle når det gjaldt informasjon om migrasjon og DUA, var EK-sertifikater. Manglene har blitt tatt opp med EK underveis i prosjektet og nye sertifikater har nå mer utfyllende informasjon.

Konklusjonene er at det skal minst være følgende informasjon:

- Migrasjon:
 - Den totale migrasjonsgrense (OML) er overholdt.
 - Dersom produktet/materialet inneholder stoffer der det er angitt spesifikk migrasjonsgrense (SML) i vedlegg I til plastforordningen, skal det i det minste stå: Spesifikk migrasjonsgrense (SML) er overholdt for de stoffene i materialet som har en fastsatt SML.
 - DUA (Dual Use Additives):
 - Skal være informasjon om DUA når de er tilstede i produktet/materialet. Det skal framgå hvilke tilsetningsstoffer/aromaer det gjelder.

Det er positivt at det i en stor andel (35 av 40) av samsvarserklæringene ble gitt informasjon om *bruksbegrensninger* for matkontaktmaterialene. Dette er viktig for å sikre trygg bruk av materialene.

Tilbakemeldingene fra både inspektørene og virksomhetene er at det er vanskelig å vurdere hva som er god nok informasjon i en samsvarserklæring. Dette er bakgrunnen for utarbeidelsen av den nordiske sjekklista, som ble testet ut i prosjektet. Denne er ment å være et hjelpemiddel både for leverandøren som skal utarbeide erklæringen, for kunden som skal vurdere om det gis tilstrekkelig informasjon og for tilsynsmyndigheten som skal føre tilsyn.

EUs nye veileder til plastforordningen er også et godt hjelpemiddel. Bruk av gode veiledere, sammen med tilsyn vil ha effekt på bedre regelverksetterlevelse og gjennom det, tryggere matkontaktmaterialer. Resultatene fra Danmark viser at myndighetenes innsats på dette området nytter.

3.2. Innhold av ftalater i matkontaktmaterialer

Det ble påvist plastmykgjørere av typen ftalater i transportbånd, hansker og slanger som var beregnet for å komme i kontakt med mat. Ftalatenes fettløselige. Overskridelsene er derfor knyttet til bruk av matkontaktmaterialer i kontakt med fete næringsmidler. De testede matkontaktmaterialene kan derfor i noen tilfeller være trygge ved kontakt med næringsmidler som ikke er fete.

Plasthanskene det ble funnet ftalater i, ble markedsført i Norge av importøren til bruk i kjøtt- og fiskeindustrien uten nærmere bruksbegrensninger og uten at dette var oppgitt som bruksområde fra produsentene. Slangene/sugerørene som ble analysert, var alle deler av ulike «festprodukter» til alternativt inntak av alkoholholdig drikke (drikkebriller, drikkehatt, drikkerør med trakt).

Det er bekymringsfullt at resultatene bekrefter funnene gjort i tidligere analyseprosjekter i Danmark. Dette viser at det er grunn til å fortsette å følge opp bruken av denne type mykgjørere i matkontaktmaterialer i plast. Funnene synliggjør også hvor viktig det er at samsvarserklæringen gir korrekt informasjon om matkontaktmaterialet og at brukeren forstår betydningen av denne i forhold til riktig bruk av materialet.

Kapittel 4: Forvaltningsmessig oppfølging

Med bakgrunn i at tilsyn med produksjon og import av matkontaktmaterialer i liten grad har vært prioritert i Mattilsynet tidligere, har det vært lite fokus på å benytte forvaltningsmessige virkemidler (vedtak med pålegg) i dette prosjektet. Hovedformålet har vært å bedre kunnskapen hos virksomheter og myndigheter om både fagområdet og regelverket på matkontaktområdet. Virksomhetene fikk brev i forkant av inspeksjonene der det ble gitt informasjon om prosjektet og om viktige regelverkskrav. For å forberede inspektørene, deltok de på en felles, nordisk opplæring der både fagområdet og regelverket var tema. I tillegg ble en felles, nordisk sjekkliste benyttet under inspeksjonene. Denne hadde veiledning om hva som skulle til for å oppfylle aktuelle krav i regelverket. Gjennom dette fokuset ønsket vi å oppnå bedre regelverksetterlevelse hos virksomhetene og mer enhetlig tilsyn fra myndighetene, uten å legge vekt på hvilke virkemidler som ble brukt. Det avgjørende har vært å avdekke hvilke utfordringer bransjen har. Resultatene av dette arbeidet, danner grunnlaget for Mattilsynets prioriteringer ved tilsyn med matkontaktmaterialer.

Inspeksjonene i prosjektet ble gjennomført som avtalte tilsyn. Det har blitt skrevet tilsynsrapporter og blitt gitt pålegg om utbedring/retting når det har vært grunnlag for det. Ett av vedtakene ble påklaget av virksomheten. Dette var et vedtak som gjaldt hvor detaljert informasjonen som gis i samsvarserklæringen skal være. Klagebehandlingen ga klageren delvis medhold. Resultatet i denne saken har bidratt til å avklare hva som kan forventes av informasjon om migrasjon av kjemiske stoffer og om tilsetningsstoffer som kan overføres til maten (DUA).

Analyseresultatene viste funn i sju av elleve prøvetatte matkontaktmaterialer. Alle materialene med funn var importert til Norge, enten fra EU-land eller fra tredjeland. Disse importørene er blitt fulgt opp av lokalt Mattilsyn. Materialene med funn av ftalater, er enten trukket tilbake fra markedet, eller blir nå markedsført med et bruksområde der det ikke er fare for at helsefarlige stoffer går over i maten.

Kapittel 5: Konklusjon

Dette nasjonale tilsynsprosjektet, sammen med det nordiske tilsynsprosjektet, har gitt oss grunnlag for å planlegge og å prioritere videre tilsyn med matkontaktmaterialer i alle ledd i matproduksjonskjeden. Vi mener det er viktig å føre tilsyn med *bruken* av matkontaktmaterialene i næringsmiddelproduksjonen, i serveringsvirksomhetene og i annen detaljhandel. Dette mener vi alle næringsmiddelinspektører kan gjennomføre. Veiledningsmaterieell for tilsyn med *bruken* av matkontaktmaterialer, vil bli utarbeidet. I tillegg vil vi bygge videre på kompetansen som inspektørene i prosjektet har opparbeidet seg, til å føre tilsyn med flere produsenter og importører av matkontaktmaterialer. God styring og kontroll tidlig i leverandørkjeden er minst like viktig som å sikre riktig bruk av det ferdige materialet. At tilsyn har en effekt, bekreftes av den store forskjellen i regelverksetterlevelse som synliggjøres i resultatene fra Norge og Danmark (se Nordisk rapport, vedlegg 1, pkt 1a).

Til hjelp for både virksomheter og myndigheter har vi nå fått den nye, nordiske sjekklista for samsvarserklæringer og dokumentasjon (vedlegg 1, pkt 1b).

Vedlegg

Vedlegg 1:

Oversikt over aktuelle publikasjoner og nettsteder:

1. Fra Nordisk ministerråd: www.norden.org.no
 - a. **Nordic project food contact materials: Control of declarations of compliance (DoC)**
<http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A847194&dswid=-9797>
 - b. **Nordic checklist food contact materials: Declaration of compliance and supporting documentation**
<http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A858441&dswid=-3998>

2. EUs veileder for plastmaterialer og samsvarserklæringer

Union Guidance on Regulation (EU) No 10/2011 on plastic materials and articles intended to come into contact with food as regards information in the supply chain

http://ec.europa.eu/food/safety/docs/cs_food-contact-materials_plastic-guidance_201110_reg_en.pdf

3. Mattilsynets sider om matkontaktmaterialer

http://www.mattilsynet.no/mat_og_vann/produksjon_av_mat/matkontaktmaterialer

4. Matkontaktforskriften

Forskrift om materialer og gjenstander i kontakt med næringsmidler

https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1993-12-21-1381/*#*

Vedlegg 2: Brev til produsenter og importører av matkontaktmaterialer

Til importører og produsenter av
matkontaktmaterialer

Deres
ref:
Vår ref: 2014/91024
Dato: 10.04.2014
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

INFORMASJON TIL PRODUSENTER OG IMPORTØRER AV MATKONTAKTMATERIALER

Mattilsynet ønsker med dette å informere om et nasjonalt tilsynsprosjekt som gjennomføres i 2014 og som omfatter produsenter og importører av matkontaktmaterialer i plast.

Litt om Mattilsynet

Mattilsynet er statens tilsyn for planter, dyr, fisk og næringsmidler. Vi fører tilsyn med hele matproduksjonskjeden. I denne kjeden inngår også matkontaktmaterialene. Vi har derfor ansvaret for å føre tilsyn med at produksjon, import, omsetning og bruk av matkontaktmaterialer i Norge er i samsvar med regelverket og følgelig at mattryggheten er i varetatt.

Matkontaktmaterialer og regelverket

Matkontaktmaterialer er materialer og gjenstander som er i kontakt med mat eller som med rimelighet kan forventes å komme i kontakt med mat. Dette omfatter et stort spekter av materialer, som for eksempel tre, papp, papir, metall, glass, keramikk, gummi og plast.

Regelverket på området er omfattende og i stor grad EU-basert. I Norge er det matkontaktforskriften som gjelder. Denne forskriften gjennomfører EUs forordninger for matkontaktmaterialer, blant annet forordning (EF) nr. 1935/2004 om materialer og gjenstander i kontakt med næringsmidler og forordning (EF) nr. 2023/2006 om god produksjonspraksis (GMP) for materialer og gjenstander i kontakt med næringsmidler. Begge forordningene gjelder alle typer av materialer og gjenstander. Den norske matkontaktforskriften gjennomfører også forordning (EU) nr. 10/2011 om plastmaterialer og gjenstander som er bestemt å komme i kontakt med næringsmidler.

Meldeplikt i regelverket

I matkontaktforskriften § 4c står det at produsenter, importører og grossister av matkontaktmaterialer skal melde fra til Mattilsynet om sin virksomhet. Bakgrunnen for denne meldeplikten, er at Mattilsynet må kjenne til aktørene i markedet for å kunne føre tilsyn med at matkontaktmaterialene som omsettes i

Norge er trygge. Melding til Mattilsynet gjøres ved å gå inn på www.mattilsynet.no og velge Skjema. Etter 1. mai 2014 er det via denne linken mulig å melde elektronisk til Mattilsynet via Altinn.

Nordisk og norsk prosjekt med kontroll av matkontaktmaterialer og samsvarserklæringer

Det norske tilsynsprosjektet gjennomføres som en del av et nordisk tilsynsprosjekt i regi av Nordisk ministerråd. Matmyndighetene i Danmark, Finland, Færøyene, Island, Sverige og Norge skal alle føre tilsyn med produsenter, importører og brukere av matkontaktmaterialer i plast. Felles for de nordiske landene, med unntak av Danmark og delvis Finland, er at myndighetene har ført lite tilsyn med importører og produsenter av matkontaktmaterialer i forhold til mattrygghet.

Fokus for tilsynet

I alle trinn i produksjonskjeden, fra utgangsstoff til ferdig produkt, skal matkontaktmaterialet følges av dokumentasjon på at materialet/gjenstanden er i samsvar med regelverket. Dokumentet det er krav om, kalles en samsvarserklæring. Dette er et viktig dokument for mottakeren av matkontaktmaterialet. I tillegg til at det bekrefter samsvar med krav i regelverket, skal det gi informasjon om bruksområdet for produktet.

I dette prosjektet vil vi vurdere samsvarserklæringene for 1-2 produkt pr virksomhet. Noen av disse produktene vil vi sende til et laboratorium for analyse av mulig innhold av plastmyknere. Det er plastmyknere av typen ftalater vi vil undersøke. For produktene som analyseres, vil vi også se på dokumentasjonen som ligger til grunn for informasjonen som blir gitt i samsvarserklæringen.

Når og hvem kan forvente tilsyn

Mattilsynet skal i perioden fra **1. mai til 30. november 2014** føre tilsyn med noen av produsentene og importørene av matkontaktmaterialer i Norge. Siden dette er første gang vi gjennomfører et nasjonalt prosjekt på dette området, vil vi føre tilsyn med et begrenset antall virksomheter.

Avgrensingen er gjort i forhold til:

- Plastmaterialer
- Produsenter og/eller importører av plastmaterialer
 - import regnes her som både handel innen EØS og handel med tredjeland (ikke nasjonale grossister)
 - importør kan være næringsmiddelvirksomhet med egen import
- Virksomheter med regional/nasjonal omsetning
- Virksomheter beliggende i fem av Mattilsynets regioner; det vil si fylkene Nord- og Sør Trøndelag, Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane, Hordaland, Rogaland, Vest- og Aust Agder, Telemark, Vestfold, Buskerud, Akershus, Oslo og Østfold.

Revisjon eller inspeksjon

Mattilsynet vil ta kontakt med virksomheten før vi kommer på tilsyn. Det vil ikke bli systemrevisjoner, men inspeksjon med fokus på dokumentasjon. Vi ønsker å se på samsvarserklæringene som enten utstedes av dere som produsent, eller som følger produktene ved import. For å gjøre inspeksjonene så effektive som mulig både for dere og oss, vil vi avtale tidspunkt for inspeksjonen. Før inspeksjonen vil vi også velge ut hvilke produkter vi ønsker å vurdere.

Resultatene fra prosjektet

Hver inspeksjon vil bli fulgt opp med en tilsynsrapport for hver virksomhet der det framgår hva Mattilsynet har sett på og hvordan dette er vurdert. I de tilfellene der dokumentasjonen har mangler i forhold til informasjon som er viktig for mattryggheten, vil vi gi pålegg om retting med henvisning til krav i regelverket.

Offentliggjøring av sluttrapport

Etter at tilsynsperioden er over, vil resultatene fra inspeksjonene i alle de nordiske landene bli samlet i en Nordisk rapport. I tillegg vil det bli skrevet en rapport med de norske resultatene. Siden vi inspiserer et lite antall virksomheter i dette prosjektet, vil ikke prosjektrapportene gi et helhetlig bilde av statusen i bransjen i Norge.

Mattilsynet er underlagt alminnelige regler for offentlig forvaltning. Rapportene vil på vanlig måte bli synlige på Mattilsynets postlister.

Resultatene fra tilsyn hos produsent/importør sammenfattes i en sluttrapport, som etter planen er ferdig i mai 2015. Tilsynsobjektene vil ikke bli anonymisert. Sluttrapporten vil bli forelagt relevante bransjeorganisasjoner før publiseringen. Rapporten med resultater vil bli offentliggjort på www.mattilsynet.no samtidig som vi publiserer en nyhetsmelding om resultatene.

Hjemmel for offentliggjøring av sluttrapporten for tilsynskampanjen, er gitt i lov 19. des. 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 27 annet ledd og øvrig regelverk som gjelder for forvaltningen.

For mer informasjon om matkontaktmaterialer: www.mattilsynet.no, velg [Mat og vann](#) / [Produksjon av mat](#) / Matkontaktmaterialer (emballasje).

Med hilsen

Ågot Li
Seniorrådgiver/veterinær
Prosjektleder for Nasjonalt tilsynsprosjekt på matkontaktmaterialer

Kopi til: Regionkontorene i Mattilsynet

Vedlegg 3

Regulation of “classical” Phthalates in the fourth amendment to the plastics directive: Survey of the critical parameter to control in enforcement work.

		SML	Qm	Parameter to control in single use Food Contact Material *)			Parameter to control in repeated use Food Contact Material			Limit in fatty food simulant **)
PM-no	Substance	(mg/kg food simulant)	(% in the plastic)	Fatty food	Infant food	Non-fatty food	Fatty food	Non-fatty food	Infant food (non-fatty)	(mg/kg simulant D)
74560	Phthalic acid, benzyl butyl ester (BBP)	30	0.1	Qm		SML	SML			30-150
74640	Phthalic acid, bis(2-ethylhexyl)ester (DEHP)	1.5	0.1	Qm			Qm	SML		Not of relevance
74880	Phthalic acid, dibutyl ester (DBP)	0.3	0.05	Qm			Qm	SML		Not of relevance
75100	Phthalic acid, diester with C8-C10 (DiNP)	9 (SML(T) incl. DiDP)	0.1	Qm		SML	SML			9-45
75105	Phthalic acid, diester with C9-C11 (DiDP)	9 (SML(T) incl. DiNP)	0.1	Qm		SML	SML			9-45

*) Usually packaging made from glasses with lid containing a plasticized gasket is considered a single use material.

**) taking D-reduction factor in consideration (info for planning of method validation). When simulant D is 50% ethanol no reduction factor is of relevance.

Vedlegg 4. Sjekkpunktene

Spørsmål i sjekklisten som ble benyttet ved tilsynet

1. Har virksomheten kunnskap om regelverket?
2. Har virksomheten system for sporbarhet?
3. Har virksomheten en samsvarserklæring?
4. Inneholder samsvarserklæringen identiteten og adressen til den driftsansvarlige som utsteder samsvarserklæringen samt identiteten og adressen til den driftsansvarlige som produserer eller importerer matkontaktmaterialene?
5. Inneholder samsvarserklæringen navnet på materialene, gjenstandene, produktene?
6. Inneholder samsvarserklæringen dato for utstedelse?
7. Er samsvarserklæringen oppdatert (og relevant)?
8. Inneholder samsvarserklæringen bekreftelse på at det er produsert iht regelverket: Matkontaktforskriften og forordning (EF) nr.1935/2004, (EF) nr. 2023/2006, (EU) nr.10/2011 med flere?
9. Inneholder samsvarserklæringen informasjon om migrasjon relatert til spesifikke migrasjonsgrense (SMG/SML) og total/samlet migrasjon (OML)?
10. Inneholder samsvarserklæringen informasjon om «dual use additives», hvis det er relevant?
11. Inneholder samsvarserklæringen spesifikasjoner for bruk?
 - i. Informasjon om de typene næringsmidler som materialet eller gjenstanden er beregnet på å komme i kontakt med
 - ii. Informasjon om varighet av og temperatur ved behandling og lagring i kontakt med næringsmiddelet
 - iii. Informasjon om forholdet mellom overflate i kontakt med næringsmiddelet og mengde som er brukt for å fastslå at materialet eller gjenstanden oppfyller kravene (informasjon om areal og volum (A/V) slik at bruker av matkontaktmaterialet kan ta hensyn til dette ved beregninger).
12. Som en oppsummering av spørsmål 4 – 11, vurdering av kvaliteten på samsvarserklæringen.

Vedlegg 5. Importører og produsenter av matkontaktmaterialer inspisert i 2014

Type virksomhet	Virksomhetens navn	Virksomhetens adresse
Importør	Atlantic Trading AS	P.O. box 410, 6001 Ålesund, Norway
	Baca Plastindustri AS	Ulsmågvegen 20, 5224 Nesttun
	Bama Industrier AS avd. Salater	Terminalen 18, 3414 LIERSTRANDA
	Biltema Norge AS	Hegsbroveien 52, 3403 LIER
	Emba Shop AS	Jerikoveien 18, 1067 Oslo
	Gastronaut	Vakåsveien 9, 1395 Hvalstad
	Haugaland Storkjøkkensenter AS	Norevegen 26, 5542 Karmsund, Norway
	Lerum AS	Postboks 159, 6851 Sogndal
	Mandarin Import & Engros AS	Øvre Kråkenes 67, 5152 Bønes
	Martinsen AS	Industrivegen 1, 4340 Bryne
	Miki Trading AS	Grini Næringspark 8, 1361 Østerås
	Nordic Pack	Dillingtoppen 9, 1570 Dilling
	Norengros Kjosavik AS	PB 23, 4064 Stavanger
	NorEngros Olavsen Engros AS	Borgeskogen 33, 3160 Stokke
	Per Aarskog AS	Postboks 530, 1411 Kolbotn
	Propack	Prof. Birkelandsvei 28c, 1081 Oslo
	Rani Plast AS	Nedre Storgate 13, 3015 Drammen
	Rema Nonfood AS	Buråsveien 35, 4636 Kristiansand S, Norway
	Teknik Magasinet, Byporten, Oslo	Jernbanetorget 6, 0154 Oslo
	Tingstad	Professor Birkelands vei 36, 1081 Oslo
	Transmeca AS avd Oslo	Østre Aker vei 219 Bygg B/Po.boks 25, 0614 Oslo
	Westcoast AS	Myrane Industriområde, 6700 Måløy
	XXL GROSSIST NORGE AS avd OSLO	Postboks 353 Alnabru, 0614 Oslo
Type virksomhet	Virksomhetens navn	Virksomhetens adresse
Produsent	AS Nesseplast	Nessane, 6899 Balestrand
	Baca Plastindustri AS	Ulsmågvegen 20, 5224 Nesttun
	Bergen Plastics AS	Sandbrekkevegen 85, 5225 Nesttun
	Bewi Norplasta AS	Havnegata 20b, 7503 Stjørdal
	Brødr Sunde AS, Fjell	Idrettsvegen 119, 5353 Straume
	Brødrene Sunde AS Sundolitt Ålesund	Postboks 8115, 6022 Ålesund
	Jackon AS avd Bergen	Skageneset industriområde, 5382 Skogsvåg
	Norway Pack AS	Bekkeveien 200, 3173 Vear
	Promens AS Kristiansand	Stadionveien 15, 4688 Kristiansand
	Tommen Gram Folie AS	Halsanveien 3-11, 7600 Levanger
	Vartdal Plastindustri AS	6170 Vartdal, Norway